

Підюков Петро Павлович, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК РІЗНОВИД ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Психологічна наука вивчає закономірності, розвиток і форми психічної діяльності живих істот, передусім людини. З огляду на це, протягом свого існування психологія не випадково стала невід'ємною складовою майже всіх сфер людської життєдіяльності. Сьогодні активно розвиваються диференціальна та інженерна психологія, психологія праці, спорту, прикладна й спеціальна психологія [1, с. 1185–1186].

Психічне життя людини, пов'язане із судочинством і правовою діяльністю, має свої особливості, характер яких визначається виконанням безлічі різноманітних соціальних та правових функцій. Ця обставина сприяла формуванню юридичної психології – науки, яка досліджує закономірності психіки людини, що виявляються у сфері суспільних відносин, які регулюються правом [2, с. 5].

Протягом років незалежності в нашій країні з'явилася й одразу була впроваджена Національною академією внутрішніх справ та іншими вищими навчальними закладами юридична психологія, яка нині вже становить потужну наукову школу.

Серед видатних науковців цієї галузі (Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, В. І. Барко, Ю. М. Грошовий, В. О. Коновалова, М. В. Костицький, О. І. Кудерміна, В. С. Медведєв, О. Є. Мойсеєва, О. В. Романенко, А. Р. Рагінов, О. П. Хохліна, В. Ю. Шепітько, Г. О. Юхновець) наявні як суто психологи, так і юристи, колишні працівники органів досудового слідства, судових і прокурорських органів, оперативних підрозділів. Вони системно опрацювали психологічні особливості й механізми низки складових вітчизняної юриспруденції, правоохоронної та судової діяльності.

Суміжний характер юридичної психології, зумовлений її тенденціями й тяжінням, з одного боку, до загальної психології, а з іншого – до юриспруденції, спричиняє певні труднощі у формуванні її системи [2, с. 9].

Слід зазначити, що донині в структурі юридичної психології не виокремлено таких самостійних наукових напрямів, як, наприклад, кримінально-процесуальна, цивільно-процесуальна, адміністративно-процесуальна, криміналістична психологія, психологія оперативно-розшукової діяльності, які мають всі підстави для цього та здатні посісти вагоме місце в теоретичному й практичному правових і психологічних вимірах.

Основним елементом галузевих предметів, на нашу думку, має бути процесуальна діяльність певних її суб'єктів судової та правоохоронної сфер як сукупність їх послідовних дій, механізмів і засобів, залучених до цього відповідно до чинного законодавства й спрямованих на досягнення визначених останнім цілей і наслідків. Як і будь-який інший різновид людської діяльності процесуальна діяльність, зокрема кримінально-процесуальна, має відбуватися з урахуванням психологічних закономірностей, які її, власне, забезпечуватимуть.

Таким чином, актуальність і своєчасність визначеної проблематики є незаперечним фактом як для вчених, так і для практичних працівників судової й правоохоронної сфер. Останні завдяки цьому отримують додатковий арсенал реальних можливостей щодо більш успішного розв'язання професійних завдань і проблем у межах наданих службових повноважень, забезпечених різноманітними механізмами й можливостями психологічних прийомів та методів.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ : Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с.
2. Коновалова В. О. Юридична психологія : підручник / В. О. Коновалова, В. О. Шепітько. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Харків : Право, 2008. – 240 с.